

ประโยค ๑-๒

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓

แปล โดยพยัญชนะ

๑ . สตุถา ตสฺส ภิกฺขุโน อิมํ โฉวาทํ ทตฺวา คจฺฉ ภิกฺขุ อณฺณํ กิณฺจิ อจินฺตยิตฺวา
 ตตฺถเว วสาทีติ ปทีณิ ฯ โส ภิกฺขุ สตุถุ สนฺติกา โฉวาทํ ลภิตฺวา ตตฺถ อคฺมาสิ ฯ
 กิณฺจิ พหิทฺธา จินฺตณํ นาม น จินฺตสิ ฯ มหาอุปาสิกาปิ ทิพฺเพน จกฺขุณา โอลิเกนฺตี
 เถรํ ทิสฺวา อิทานิ โฉวาทหายกํ อจฺริยํ ลภิตฺวา ปุณฺาคโต มม ปฺุตโตติ อตฺตโน ภาณเนน
 ปริจฺฉินฺหิตฺวา ตสฺส สฺปฺปายาหารํ ปฏฺิยาเทตฺวา อทาสิ ฯ โส สฺปฺปายโกชนํ ลภิตฺวา
 กติปาเทเนน อรหตฺตํ ปตฺวา มคฺคผลสุชเชน วีติเนนเมโต อโห มหาอุปาสิกา มยฺหํ
 ปติฏฺจา ชาตา อหํ อิมํ นิสฺสาย ภวนิสฺสรณํ ปตฺโตมเหตีติ จินฺตตฺวา อิมสฺมี ตาว เม
 อตฺตภาเว ปติฏฺจา ชาตา สฺสारे ปน เม สฺสรณตสฺส อณฺเณสุปิ อตฺตภาเวสุ อยํ
 ปติฏฺจา ภูตปฺพุพา โน วติ อุปฺชาเรนโต เอภฺนอตฺตภาวสฺตํ อณฺุสฺสริ ฯ สปิ เอภฺนอตฺตภาว-
 สเต ตสฺส ปาทปริจาริกา หุตฺวา อณฺเณสุ ปฏฺิพฺพจิตฺตา หุตฺวา ตํ ชีวิตา โวโรปาเปสิ ฯ
 เถโร ตสฺสา เอตฺตํ อคฺฉณํ ทิสฺวา อโห อยํ มหาอุปาสิกา ภาริยํ กมฺมํ อกาสิตี
 จินฺตสิ ฯ มหาอุปาสิกาปิ เคเห นิสฺสินฺหา ว กิณฺุ โข มยฺหํ ปฺุตตสฺส ปพฺพชิตกิจฺจํ มตฺถกํ
 ปตฺตํ โนติ อุปฺचारยมาเน ตสฺส อรหตฺตปฺปตฺตี ฃตฺวา อุตฺตริ อุปฺचारยมาเน มม ปฺุตโต
 อรหตฺตํ ปตฺวา อโห วต เม อยํ อุปาสิกา มหตี ปติฏฺจา ชาตาติ จินฺตตฺวา อตีเตปิ
 ุ โข เม อยํ ปติฏฺจา ภูตปฺพุพา โนติ อุปฺชาเรนโต เอภฺนอตฺตภาวสฺตํ อณฺุสฺสริ อหํ
 โข ปน เอภฺนอตฺตภาวสฺเต อณฺเณทิสฺสริ เอโกโต หุตฺวา เอตํ ชีวิตา โวโรเปสิ อยํ
 เม เอตฺตํ อคฺฉณํ ทิสฺวา อโห ภาริยํ กมฺมํ กตํ อุปาสิกาเยติ จินฺตสิตีติ อณฺเณสิ
 นตฺถิเเว ุ โข สฺสारे สฺสรณฺติยา มม ปฺุตตสฺส อุปกาโร กตปฺพุโพติ อุปฺचारยมาเน
 ตโต อุตฺตริ สติมํ อตฺตภาวํ อณฺุสฺสริตฺวา สติเม อตฺตภาเว มยา เอตสฺส ปาทปริจาริกาย

หุตวา เอกสมী ชีวิตา ไวโรปนฏจाने ชีวิตานं ทินนं อโห มยา มม ปุตตสฺส
 มหาอุปการो กโตติ ฌตฺวา เคเท นิลินฺนา ว อุตฺตริ วิเสเสตฺวา อุปชาเรถาติ อาท ๑
 โส ทิพฺพาย โสตธาตฺยา สทฺทํ สุตฺวา วิเสเสตฺวา สติมฺ อตฺตภาวํ อนุสฺสริตฺวา ตตฺถ ตาย
 อตฺตโน ชีวิตสฺส ทินฺนภาวํ ทิสฺวา อโห มม อิมาย มหาอุปาลิกาย อุปการो กตฺพุทฺโธติ
 จินฺตตฺวา อตฺตมโน หุตฺวา ตสฺสา ตตฺถาว จตฺตสฺส มคฺคผลลฺลํ ปณฺทํ กถตฺวา อนุปาทิสฺสาย
 นิพฺพานธฺตฺยา ปรินิพฺพายิ ๑ (รวมปทฎจกถาย พุติโย ภาโค/หน้า ๑๒๕ - ๑๒๖)

แปล โดยอรรถ

๒. มหาปุณฺณาย ทิ อิตฺถิยา เกสา โมรกลาปสฺทิสฺสา หุตฺวา มุญฺจิตฺวา วิสฺสฏฺฐา
 นิवासนฺนตํ ปหฺริตฺวา นีวตฺติตฺวา อุทฺธคฺคา ติฏฺฐจฺนฺติ อิทํ เกสกลฺยาณํ นาม ๑ ทนฺตาวรณํ
 พิมฺพผลสฺทิสํ วณฺณสมฺปนฺนํ สมํ สฺมุสฺสสิตํ โหติ อิทํ มํสกลฺยาณํ นาม ๑ ทนฺตา สุกฺกา
 สมา อวิวรา อุตฺสาเปตฺวา จปิตฺวชิรปฺนฺตี วีย สฺมฺจฉินฺนสงฺขปฺนฺตี วีย จ โสภนฺติ อิทํ
 อฏฺฐจิกฺลฺยาณํ นาม ๑ กาฬิยา วณฺณกาทีทิ อวิลิตฺโตเอว ฉวิวณฺโณ สินฺทุโธ
 นิลุปฺพลทามสฺทิสฺโส โหติ โอทาทาย กณฺณนิการปฺปทามสฺทิสฺโส โหติ อิทํ ฉวิกฺลฺยาณํ นาม ๑
 ทสฺกขตฺตํ วิชฺชาตาปี โส ปน สกึ วิชฺชาตา วีย อวิคฺตโยพฺพนา ว โหติ อิทํ วยกฺลฺยาณํ
 นามาทิ ๑ (รวมปทฎจกถาย ตติโย ภาโค/หน้า ๔๘ - ๔๙)

— ❦ —
 ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ๑-๒
แปล มคธเป็นไทย

แปล โดยพยัญชนะ

๑. อ.พระศาสดา ครั้นทรงประทานแล้ว ซึ่งพระโอวาทนี้แก่ภิกษุหนึ่ง ทรงส่งไปแล้วด้วย พระดำรัสว่า ดูก่อนภิกษุ อ.เธอ จงไป อ.เธอ ไม่คิดแล้วซึ่งเหตุอะไร ๆ อื่น จงอยู่ในที่นั้นนั้นเทียว ดังนี้ ฯ อ.ภิกษุหนึ่ง ได้แล้วซึ่งพระโอวาท จากสำนักของพระศาสดา ได้ไปแล้วในที่นั้น ฯ อ.ภิกษุหนึ่ง ไม่คิดแล้ว ชื่อซึ่งความคิดในภายนอกอะไร ๆ ฯ แม้ อ.มหาอุบาลิกา แลดูอยู่ ด้วยจักขุอันเป็นทิพย์ เห็นแล้ว ซึ่งพระเถระ กำหนดแล้วด้วยญาณของตนนั้นเทียวว่า อ.บุตรของเราได้แล้วซึ่งอาจารย์ผู้ให้โอวาท มาแล้วอีกในกาลนี้ ดังนี้ จัดแจงแล้ว ซึ่งอาหารอันเป็นที่สบาย ได้ถวายแล้ว แก่พระเถระนั้น ฯ อ.พระเถระนั้น ได้แล้วซึ่งโภชนะอันเป็นที่สบาย บรรลุแล้ว ซึ่งความเป็นแห่งพระอรหันต์ โดยวันเล็กน้อยนั้นเทียว ยังกาลให้น้อมล่องไปวิเศษอยู่ ด้วยสุข อันเกิดแต่มรรคและผล คิดแล้วว่า โอ อ.มหาอุบาลิกา เป็นที่พึ่งของเรา เกิดแล้ว อ.เรา อาศัยแล้ว ซึ่งมหาอุบาลิกานี้ เป็นผู้ถึงแล้วซึ่งความแล่นออกจากภพ ย่อมเป็น ดังนี้ ใคร่ครวญอยู่ว่า อ.มหาอุบาลิกานี้ เป็นผู้เป็นที่พึ่งของเรา เกิดแล้ว ในอรรถภาพนี้ก่อน ก็เมื่อเราแล่นไปพร้อมอยู่ใน สงสาร อ.มหาอุบาลิกานี้ เป็นผู้เป็นที่พึ่งเป็นแล้วในก่อน ในอรรถภาพ ท. แม้เหล่าอื่นได้เป็นแล้วหรือ หรือว่าเป็นผู้เป็นที่พึ่งเป็นแล้วในก่อน ในอรรถภาพ ท. แม้เหล่าอื่นได้เป็นแล้ว หามิได้ ดังนี้ ระลึกตามแล้ว ซึ่งร้อยแห่งอรรถภาพอันหย่อนด้วยอรรถภาพหนึ่ง ฯ อ.มหาอุบาลิกาแม้นั้น เป็นหญิง ผู้บำเรอซึ่งเท้าของพระเถระนั้น เป็น เป็นหญิงมีจิตอันเนื่องเฉพาะแล้วในบุรุษ ท. เหล่าอื่น เป็น ยังบุคคลให้ปลงลงแล้ว ซึ่งพระเถระนั้นจากชีวิต ในร้อยแห่งอรรถภาพอันหย่อนด้วยอรรถภาพหนึ่ง ฯ อ.พระเถระ เห็นแล้วซึ่งโทษมิใช่คุณ มีประมาณเท่านี้ของอุบาลิกานั้น คิดแล้วว่า โอ อ.มหาอุบาลิกานี้ ได้กระทำแล้ว ซึ่งกรรมอันหนัก ดังนี้ ฯ แม้ อ.มหาอุบาลิกา นั่งแล้วในเรือนเทียว ใคร่ครวญอยู่ว่า อ.กิจแห่งบรรพชิตของบุตรของเราถึงแล้วซึ่งที่สุด หรือหนอแล หรือว่าถึงที่สุด หามิได้ ดังนี้

รู้แล้วซึ่งความบรรลुซึ่งความเป็นแห่งพระอรหันต์ แห่งพระเถระนั้น เมื่อใคร่ครวญยิ่งขึ้น ได้รู้แล้วว่า อ.บุตรของเรา บรรลุแล้วซึ่งความเป็นแห่งพระอรหันต์ คิดแล้วว่า โอหนอ อ.อุบาลิกานี้ เป็นผู้เป็นที่พึ่งใหญ่ของเรา เกิดแล้ว ดังนี้ ใคร่ครวญอยู่ว่า อ.อุบาลิกานี้ เป็นผู้เป็นที่พึ่งของเรา เป็นแล้วในก่อน* ได้เป็นแล้ว ในกาลแม้อันเป็นอดีตหรือหนอแล หรือว่า เป็นผู้เป็นที่พึ่งของเรา เป็นแล้วในก่อน ได้เป็นแล้ว ในกาลแม้อันเป็นอดีต หามิได้ ดังนี้ ระลึกตามแล้วตลอดร้อย แห่งอัตภาพอันหย่อนด้วยอัตภาพหนึ่ง ก็ อ.เราแล เป็นโดยความเป็นอันเดียวกันกับด้วยบุรุษ ท. เหล่าอื่น ปลงลงแล้วซึ่งพระเถระนั้นจากชีวิต ในร้อยแห่งอัตภาพอันหย่อนด้วยอัตภาพหนึ่ง อ.พระเถระนี้ เห็นแล้วซึ่งโทษมิใช่คุณ มีประมาณเท่านี้ของเรา คิดแล้วว่า โอ อ.กรรมหนัก อันอุบาลิกา กระทำแล้ว ดังนี้ ใคร่ครวญอยู่ว่า อ.อุปการะ เป็นสภาพอันเราผู้เล่นไปพร้อมอยู่ในสงสาร กระทำแล้วในก่อนแก่บุตรของเรา ย่อมไม่มีนั้นเทียว หรือหนอแล ดังนี้ ระลึกตามแล้ว ซึ่งอัตภาพที่ร้อย อันยิ่งกว่าร้อยแห่งอัตภาพอันหย่อนด้วยอัตภาพหนึ่งนั้น รู้แล้วว่า อ.การให้ ซึ่งชีวิต อันเราเป็นหญิงผู้บำเรอซึ่งเท้าของพระเถระนั้น เป็น ให้แล้ว ในที่เป็นที่ปลงลงจากชีวิต แห่งหนึ่ง ในอัตภาพที่ร้อย โอ อ.อุปการะใหญ่ อันเรากระทำแล้วแก่บุตรของเรา ดังนี้ นั่งแล้วใน เรือนเทียว กล่าวแล้วว่า อ.ท่าน ท. ขอจงใคร่ครวญให้วิเศษยิ่ง ดังนี้ ๑ อ.พระเถระนั้น ฟังแล้ว ซึ่งเสียงด้วยโสธธาตุนั้นเป็นทิพย์ ระลึกตามแล้วซึ่งอัตภาพที่ร้อยให้วิเศษ เห็นแล้วซึ่งความที่แห่งชีวิต ของตนเป็นธรรมชาติอันอุบาลิกานั้นให้แล้วในก่อน ในอัตภาพนั้น คิดแล้วว่า โอ อ.อุปการะ เป็นสภาพอันมหาอุบาลิกานี้กระทำแล้วในก่อนแก่เรา ได้เป็นแล้ว ดังนี้ เป็นผู้มึใจเป็นของแห่งตน เป็น กล่าวแล้วซึ่งปัญหาในมรรคและผล ท.สี่ แก่มหาอุบาลิกานั้น ในที่นั้นนั้นเทียว ปรินิพพานแล้ว ด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุ ๑

* ประโยค ภูตปุพพ ลงในอรรถปฐมาวกัตติ แปลว่า อ. เรื่องอันมีแล้วในก่อน โดยอรรถแปลว่า เรื่องเคยมีแล้ว เป็นลึงคตถ คัมภีร์ปทวปสทธิกล่าวว่ ภูตปุพพ เป็นนิบาตใช้ในอรรถกาลลิตตม อภินวฎีกา ข้อ ๓๓๖ ปุทเพ ภูต ภูตปุพพ คัมภีร์นริฎติที่ปนิ สุตที่ ๒๑๒ ปุทเพ ทิวโจ ทิวชปุพโพ พุทโธ ปริเสน. เอว คตปุพโพ มคโค ปริเสน คตปุพโพ วา ปริโส มคค. ทิวช คต เป็นได้ทั้ง กัตตุ และกัมมะ

แปล โดยอรรถ

๒. จริงอยู่ ผมของหญิงผู้มีบุญมาก เป็นเช่นกับกำทางนกยูง สยายออกกระหอบชาย
 ผ้านุ่งแล้วกลับมีปลายอนขึ้นอยู่ นี้ชื่อว่าผมงาม ๑ ริมฝีปาก เป็นเช่นกับผลตำลึง (สุก) ถึงพร้อม
 ด้วยสี เรียบ สนิทดี นี้ชื่อว่าเนืองาม ๑ ฟันขาวเรียบ ไม่ห่างกัน งดงาม เหมือนแถวเพชรที่ยกขึ้น
 วางไว้ และเหมือนแถวสังข์ที่ตัดเรียบแล้ว นี้ชื่อว่ากระดูงาม ๑ ผิวพรรณของหญิงดำ ซึ่งไม่มีริ้ว
 รอยด้วยแผลเป็น เป็นต้นเลย เนียน เป็นเช่นกับพวงดอกอุบลเขียว ของหญิงขาว เป็นเช่นกับพวง
 ดอกกรรณิกา นี้ชื่อว่าผิวงาม ๑ อนึ่ง หญิงแม่คลอดลูกแล้วตั้ง ๑๐ ครั้งแล เป็นเหมือนคลอด
 แล้วครั้งเดียว ยังสาวพรึงอยู่ที่เดียว นี้ชื่อว่าวัยงาม ๑

พระเทพมุนี ธรรมรัตโน วัดปากน้ำ
 สนามหลวงแผนกบาลี

เฉลย.
 ตรวจแก้.